

ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน  
อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง  
HAPPINESS AT WORK OF THE VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS  
IN PLUAKDAENG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

ชุตติไกร ตันติชัยวนิช  
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลวกแดง  
CHUTIGAI TANTICHAIVANIT  
PLUAKDAENG DISTRICT HEALTH OFFICE

### บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงาน และปัจจัยที่มีอิทธิพล และสามารถร่วมทำนายความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่างคืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ขึ้นทะเบียนและปฏิบัติงาน อย่างน้อย 6 เดือน ขึ้นไปในเขตอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จำนวน 230 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติไคสแควร์ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 56.1 มีความสุขในระดับปานกลาง รองลงมา คือระดับสูง ร้อยละ 36.9 และระดับน้อย ร้อยละ 7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคม และการรับรู้สถานะแวดล้อมทางสังคม ( $p$ -value < 0.001) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม และสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งสามารถร่วมทำนายความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้ร้อยละ 35.7 และแรงสนับสนุนทางสังคม สามารถร่วมทำนายได้สูงสุด

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรเสริมสร้างความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีการสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอ ส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึง การจัดการสถานะแวดล้อมทางสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทำงานได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, ความสุขในการทำงาน

## Abstract

The objectives of this cross-sectional survey research were to study the happiness at work and the factors influencing the happiness at work of the village health volunteers in pluakdaeng distric, Rayong province. The samples were 230 the village health volunteers, selected by multi-stage random sampling. The data were collected by interview questionnaires and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square test, Pearson's product moment correlation coefficient and Stepwise multiple regression analysis.

The results showed that 56.1 percent of the village health volunteers had a moderate level of happiness at work, followed by a high level (36.9%) and a low level (7%). The factors which were significantly associated with happiness at work of the village health volunteers were age, self - esteem, family relationship, social support and perception of social circumstances ( $p$ -value < 0.001). The statistically significant predictor variables were social support and family relationship. The classification result was 35.7% correctly classified.

The finding suggest that involved organizations should establish the reinforcement of promoting happiness at work of the village health volunteers by promoting the village health volunteers's self-esteem. There should also be sufficient social support, family relationship as well as management of social circumstances in agreement with the desire and life style, to maintain the with happiness at work of the village health volunteers.

**Keywords :** The Village health volunteers , Happiness at work

## บทนำ

การสาธารณสุขมูลฐานเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาสุขภาพ (นราภรณ์ มงคลแสง,2559) ที่ได้ทำให้ทิศทางการพัฒนาการสาธารณสุขไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลวิธีทางสาธารณสุขที่เพิ่มขึ้นจากระบบ การบริการสาธารณสุขที่มีอยู่เดิม ซึ่งให้ความสำคัญ ในการดำเนินงานสาธารณสุขระดับตำบลและหมู่บ้าน โดย การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. เพื่อทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในการจัดการกับปัญหาสาธารณสุขที่ พบบ่อยในท้องถิ่น ด้วยการผสมผสานให้บริการทั้งทางด้านรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพ ที่ดำเนินการโดยประชาชน และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงสาธารณสุข ได้ตระหนักและให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบบริการสุขภาพภาคประชาชน โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม.ถือเป็นหัวใจสำคัญต่อระบบสุขภาพ เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน การดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละต่อประชาชน โดยมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (change agents) การสื่อข่าวสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผนและประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์,2550)

อำเภอปลวกแดง มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม สู่วัฒนธรรมอุตสาหกรรม ปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ คือ โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) เพราะวิถีชีวิตส่วนมากเป็นแบบสังคมเมือง ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. มีปริมาณภาระงานที่เกี่ยวข้องกับโรค การเจ็บป่วย ภัยสุขภาพที่ซับซ้อนรุนแรงมากขึ้น รวมถึงจำนวนผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเปราะบางมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง รวมทั้ง ได้รับค่าป่วยการ ทำให้เกิดแรงกดดันจากความคาดหวังของประชาชน หน่วยงานราชการ หรือองค์กร

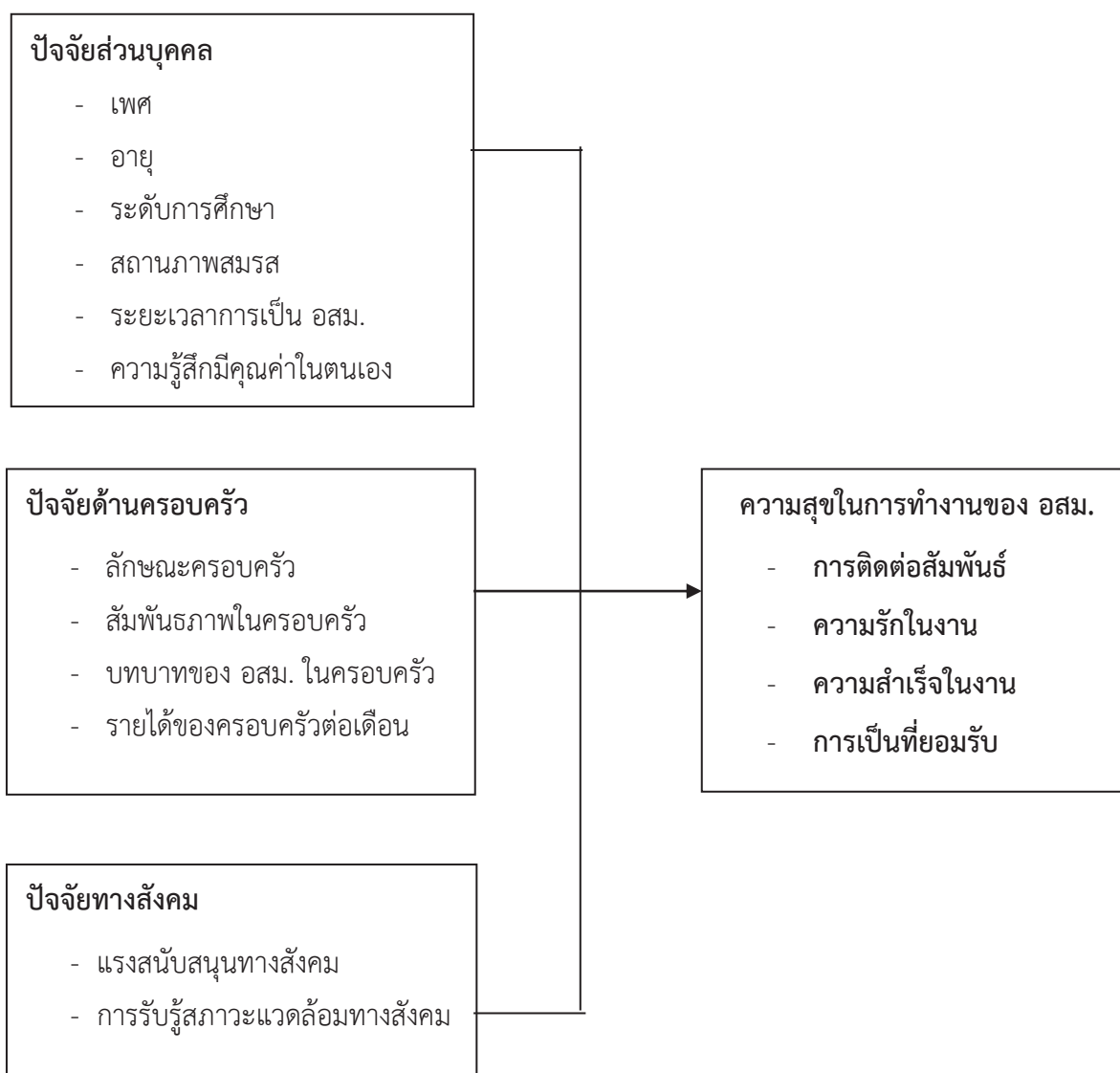
ต่างๆ ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์,2553) นอกจากนี้ ยังมีภาระหน้าที่หลักทางครอบครัวที่ต้องดูแล พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ร้อยละ 44.40 มีอาชีพเป็นเกษตรกร และ ร้อยละ 25.40 ทำงานรับจ้าง (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน,2563) ข้อจำกัดในเรื่องอาชีพที่ต้องทำมาหากิน และต้องเลี้ยงดูครอบครัว ภาระที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือ อสม. ต้องรับผิดชอบดูแลนี้ อาจก่อให้เกิดความเครียดซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจ และความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม.ได้ จึงทำให้ไม่สามารถคาดหวังให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จากการที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือ อสม. ต้องเผชิญกับภาระงานที่มากเกินไป รวมทั้ง ความเสี่ยงต่างๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาพและการเผชิญต่อภาวะความเครียดในทางลบ ย่อมทำให้เกิดความไม่พึงพอใจต่อการทำงาน ขาดแรงจูงใจในการทำงาน เกิดความเครียดเรื้อรัง จนกลายเป็นภาวะหมดไฟในการทำงาน ทำให้สูญเสียอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจากระบบบริการสุขภาพอย่างต่อเนื่อง (อ้อมใจ แต่เจริญวิริยะกุล และคณะ,2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับความสุขในการทำงาน และมีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม.ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์ ด้านครอบครัวและด้านสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีการดำเนินชีวิตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. เพื่อให้ทำงานในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำงานได้อย่าง มีความสุข

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยทางสังคมกับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

## กรอบแนวคิด



## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างมีความสุข

## วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยแบบสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-sectional Survey Research)

**ประชากรที่ศึกษา** คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่อาศัยอยู่ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งมีจำนวน 640 คน

**กลุ่มตัวอย่าง** ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Daniel WW.,1991 โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 230 คน และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) ได้แก่ ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชนกระทรวงสาธารณสุข และปฏิบัติงานในบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป และได้รับเงินค่าป่วยการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสสม.) ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2552, พ.ศ. 2560, พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2564 (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน.2564)

### เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการ ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยทางสังคม และความสุขในการทำงาน

ของ อสสม. ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรง ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 เครื่องมือวัดความสุขในการทำงาน อสสม. องค์กรประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงานความสำเร็จในงาน และการเป็นที่ยอมรับ โดยพัฒนามาจากแบบสัมภาษณ์ ที่ประยุกต์มาจากแบบวัดภาวะความสุขในการทำงานของ เอื้องคำ จันทะพรหม และแปลจากแบบวัดความสุข ในการทำงานของ Manion มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยมีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.84 การแปรผลความสุขในการทำงาน คะแนนความสุขในการทำงาน จำนวน 16 - 80 คะแนน โดยเมื่อรวมคะแนนทุกข้อแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนดดังนี้ คะแนน 16 - 47 คะแนน แสดงถึงการมีความสุขในการทำงานระดับน้อย คะแนน 48 - 63 คะแนนแสดงถึงการมีความสุขในการทำงานระดับปานกลาง และคะแนน 64 - 80 คะแนน แสดงถึงการมีความสุขในการทำงานระดับสูง

### การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้ค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายลักษณะทั่วไปของ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยทางสังคม
2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis statistics) วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสถิติไคสแควร์ (Chi -Square) และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
3. สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายความสุขในการทำงานของ อสสม. อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

### จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดระยอง เลขที่ COA. No.17/2566 ลงวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2566

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยแจ้ง วัตถุประสงค์การวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลและ ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและ ไม่เปิดเผยกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล

### ผลการศึกษา

#### ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน จำนวน 230 คน พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ร้อยละ 70.9 และ 29.1 ตามลำดับ มีอายุเฉลี่ย 56.4 ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 42.2 และ 1 ใน 3 มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 37.0 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.6 ระยะเวลาการเป็น อสม. มีค่าเฉลี่ย 14.34 ปี (S.D.

= 9.281) และ 2 ใน 3 มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.2 และ อาศัย อยู่ในครอบครัวขยาย คิดเป็นร้อยละ 60.4 ในขณะที่ สัมพันธภาพในครอบครัวมีระดับใกล้เคียงกัน ระหว่าง สัมพันธภาพในครอบครัวระดับปานกลางและระดับดี คือ ร้อยละ 47.8 และ 44.8 ตามลำดับ เกือบครึ่งหนึ่ง ของ อสม. ยังมีบทบาทในครอบครัว เป็นผู้มีรายได้หลัก ให้ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 45.7 ในขณะที่ 3 ใน 4 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนเพียงพอ นอกจากนี้ อสม. ร้อยละ 53.0 มีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับ ปานกลาง รวมถึง เกือบครึ่งหนึ่งมีการรับรู้สถานะ แวดล้อมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.1

#### ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่าระดับความสุขในการทำงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ มีระดับความสุขในการทำงานในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมา ระดับสูง และระดับน้อย ร้อยละ 36.9 และ 7.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของ อสม. จำแนกตามระดับความสุขในการทำงานของ อสม.

ระดับความสุขในการทำงาน	จำนวน (N = 230)	ร้อยละ (100.0)
ความสุขในการทำงานในระดับน้อย (16-47 คะแนน)	16	7.0
ความสุขในการทำงานในระดับปานกลาง (48-63 คะแนน)	129	56.1
ความสุขในการทำงานในระดับสูง (64-80 คะแนน)	85	36.9
Mean = 59.43 S.D. = 9.07 MIN = 32 MAX = 76		

**ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยทางสังคม กับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน**

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าอายุ ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคม และการรับรู้สภาวะแวดล้อม

ทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.001$ ) ส่วน เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาการเป็น อสม. ลักษณะครอบครัว บทบาทของ อสม.ในครอบครัว และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ( $p\text{-value} > 0.05$ ) (ตารางที่ 2,3)

**ตารางที่ 2** ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. โดยวิธีคำนวณสถิติวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi - Square)

ปัจจัย	ความสุขในการทำงานของ อสม. (N = 230)						p-value
	ระดับน้อย		ระดับปานกลาง		ระดับสูง		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เพศ							0.252
ชาย	2	3.0	37	55.2	28	41.8	
หญิง	14	8.6	92	56.4	57	35.0	
ระดับการศึกษา							0.081
ต่ำกว่าระดับประถม	12	10.3	70	59.8	35	29.9	
มัธยม/ปวช./ปวส.	4	4.1	52	53.1	42	42.8	
ปริญญาตรีขึ้นไป	0	9.1	7	46.7	8	53.3	
สถานภาพสมรส							0.317
คู่	11	8.0	70	51.1	56	40.9	
โสด/หม้าย/หย่า/แยก	5	5.4	59	63.4	29	31.2	
ระยะเวลาการเป็น อสม.							0.522
ต่ำกว่า 10 ปี	4	4.7	51	59.3	31	36.0	
11 – 20 ปี	8	8.2	53	54.6	36	37.1	
21 – 30 ปี	4	12.5	18	56.2	10	31.3	
ตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป	0	0.0	7	46.7	8	53.3	

**ตารางที่ 2** ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. โดยวิธีคำนวณสถิติวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi - Square) (ต่อ)

ปัจจัย	ความสุขในการทำงานของ อสม. (N = 230)						p-value
	ระดับน้อย		ระดับปานกลาง		ระดับสูง		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ลักษณะครอบครัว							0.707
ขยาย	9	6.5	81	58.3	49	35.2	
เดี่ยว	7	7.7	48	52.7	36	39.6	
บทบาทของ อสม. ในครอบครัว							0.027
ไม่มีบทบาท	3	13.6	11	50.0	8	36.4	
เป็นผู้ไม่มีรายได้	12	11.6	56	54.4	35	34.0	
เป็นผู้มีรายได้	1	0.9	62	59.1	42	40.0	
รายได้ของครอบครัว							0.028
ไม่เพียงพอ	8	14.0	26	45.6	23	40.4	
เพียงพอ	8	4.6	103	59.6	62	35.8	

**ตารางที่ 3** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยทางสังคมกับความสุขในการทำงานของ อสม. โดยวิธีคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคม	ความสุขในการทำงานของ อสม.	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
อายุ	- 0.175	< 0.001
ความรู้สึกรู้สึกคุณค่าในตนเอง	0.385	< 0.001
สัมพันธภาพในครอบครัว	0.443	< 0.001
แรงสนับสนุนทางสังคม	0.493	< 0.001
การรับรู้สภาวะแวดล้อมทางสังคม	0.424	< 0.001

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของ อสม.**

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม และ สัมพันธภาพในครอบครัว โดยสามารถทำนาย

ความสุขในการทำงานของ อสม. ได้ ร้อยละ 35.7 และ ปัจจัยที่สามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของ อสม. ได้ดีที่สุด โดยพิจารณาจากค่า Beta คือ แรงสนับสนุนทางสังคม มีค่า Beta = 0.270 รองลงมาคือ สัมพันธภาพในครอบครัว มีค่า Beta = 0.260 ตามลำดับ (ตารางที่ 4)



**ตารางที่ 4** การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างตัวทำนายและความสุขในการทำงานของ อสม.

ตัวทำนาย	B	Std. Error (B)	Beta	t	p-value
แรงสนับสนุนทางสังคม	0.266	0.072	0.270	3.685	< 0.001
สัมพันธภาพในครอบครัว	0.249	0.058	0.260	4.283	< 0.001

R = 0.597    R<sup>2</sup> = 0.357    B(0) = 0.487    Std. Error (B 0 ) = 0.168    Sig F < 0.001

### อภิปรายผล

#### ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ครึ่งหนึ่งมีความสุขในการทำงานในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมา ในระดับสูง ร้อยละ 36.9 และมีความสุขในการทำงานในระดับน้อย ร้อยละ 7.0 การที่ อสม. มีความสุขในการทำงานในระดับปานกลาง ค่อนข้างสูง อาจเป็นเพราะว่า อสม. ส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรสคู่และอาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย จะมีความใกล้ชิดอบอุ่น ได้รับความเคารพและเห็นความสำคัญ ทำให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่และสนับสนุนในด้านต่างๆ ทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่า รวมถึงยังคงมีบทบาทในครอบครัว ทั้งเป็นผู้ที่มีรายได้ให้กับครอบครัว ดูแลลูกหลาน ช่วยเหลืออาชีพและงานบ้าน ทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมีความสามารถไม่เป็นภาระแก่คนอื่น อีกทั้งทำให้มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี ลูกหลานให้ความเคารพ เชื่อฟัง จึงเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้อสม. รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าส่งผลให้เกิดความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ (ชลิต ไทยอุทิศ, 2561) พบว่า ความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยรวมกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ( $\gamma=0.54$ ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

#### ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง มี 2 ตัวแปร ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม และสัมพันธภาพในครอบครัว สามารถร่วมทำนายความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ ร้อยละ 35.7 โดยมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสูงสุด คือ แรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานทางสังคมที่ต้องการได้รับการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอื่นในสังคม ให้เป็นไปตามความต้องการด้านร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์และสังคมจะช่วยให้มีภาวะสุขภาพกายและใจที่ดีสามารถปรับตัวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับการศึกษาของ (ว่าที่ร้อยตรียุทธนา แยกคาย, 2560) พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีผลทางบวกกับการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในขณะที่สัมพันธภาพในครอบครัวจะส่งผลต่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีโดยบุคคลในครอบครัวมีการดูแล

เอาใจใส่ ให้ความอบอุ่น ให้ความสำคัญแก่ อสม. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะทำให้ อสม. รับรู้ถึงคุณค่าในตนเอง รับรู้ถึงความรักและความผูกพันที่มีต่อกัน ส่งผลให้เกิดความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ (นภัชชล รอดเที่ยง, 2550) พบว่าสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญโดยปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร

## ผลสรุป

### ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จากการประเมิน ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ครึ่งหนึ่งมีความสุขในการทำงานในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมา ในระดับสูง ร้อยละ 36.9 และมีความสุขในการทำงานในระดับน้อย ร้อยละ 7.0

### การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า อายุ และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.001$ )

ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.001$ ) ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม และ

การรับรู้สภาวะแวดล้อมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.001$ )

### การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยสามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของ อสม. ได้ ร้อยละ 35.7 และปัจจัยที่สามารถคาดการณ์ความสุขในการทำงานของ อสม. ได้ดีที่สุด โดยพิจารณาจากค่า Beta คือ แรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งมีค่า Beta = 0.270 รองลงมาคือ สัมพันธภาพในครอบครัว โดยมีค่า Beta = 0.260 ตามลำดับ

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดนโยบาย แผนงาน และการส่งเสริมระดับความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และแบบองค์รวม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐในระดับปฏิบัติ ควรร่วมกันส่งเสริมความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแบบบูรณาการ โดยจัดโปรแกรมและกิจกรรมในการเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ให้เข้มแข็งและอบอุ่น รวมถึง สนับสนุนและส่งเสริมพฤติกรรมและอนามัยสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน ให้เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองและ เป็นชุมชนแห่งความสุขที่ยั่งยืน เพื่อเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้สึกได้ว่า ตนเองมีประโยชน์และคุณค่าต่อสังคม และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมที่ส่งเสริมความสุขในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

### เอกสารอ้างอิง

กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน, แนวทางการดำเนินงานการจ่ายเงินค่าป่วยการ อสม. ผ่านระบบ e-Payment 2564. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566 จาก [https://hss.moph.go.th/HssDepartment/img/pdf/e-payment\\_61.pdf](https://hss.moph.go.th/HssDepartment/img/pdf/e-payment_61.pdf)

กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. แบบรายงานระบบฐานข้อมูล อสม.(2563). สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566. จาก <https://www.thaiphc.net/new/2020/content/1>

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. (2550). *อาสาสมัครสาธารณสุขจิตอาสากับสุขภาวะไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ.

ชลิต ไทยอุทิศ.(2561). สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2566, [http://pantong.cbo.moph.go.th/pantong/assets/doc\\_uploads/5d368ff021aad.pdf](http://pantong.cbo.moph.go.th/pantong/assets/doc_uploads/5d368ff021aad.pdf)

นราภรณ์ มงคลแสง.(2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

นภัชชล รอดเที่ยง. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรที่สังกัดศูนย์อนามัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข*. มหาวิทยาลัยมหิดล

ว่าที่ร้อยตรียุทธนา แยกคาย. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย*. ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

อ้อมใจ แต่เจริญวิริยะกุล, ปรีนทร จำปาทอง, ชนัญ มงคล, เนตรชนก ศิริเลิศรุ่งเรือง. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลพระอาจารย์อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก*. วารสารการพยาบาลการสาธารณสุขและการศึกษา ; 20(2) : 82-91.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2553). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

เอื้องคำ จันทะพรม.(2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Daniel WW.(1995). *Biostatistics : A foundation for Analysis in the Health Sciences*. Sixth edition. New York : John Wiley & Sons, Inc;.

Manion, J. (2003). *Joy at work: Creating a positive work place*. Journal of Nursing Administration, 33(12), 652-655